

ВІДГУК

офіційної опонентки кандидатки психологічних наук, доцентки, завідувачки кафедри психології і соціології Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця Богдан Жанни Борисівни на дисертацію Антошків Анастасії Василівни «Комунікативна креативність як чинник розвитку командотворчої компетентності психолога», поданої до Західноукраїнського національного університету на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія

Актуальність теми дисертації зумовлена тим, що в сучасна психологічна наука та практика проникає в усі аспекти людського життя й професійної діяльності, і потреба в якісній психологічній підтримці зростає з кожним роком. Наразі особливо популярними стали психологічні та соціально-психологічні тренінги, коучинг, тім-білдинг та консультативної роботи психолога із групою людей. У цьому контексті командотворення набуває особливого статусу, оскільки воно є важливим напрямом психологічного супроводу сучасного бізнес-простору, що, у свою чергу, веде до підвищення продуктивності праці та поліпшення міжособистісних стосунків. Таким чином, дослідження комунікативної креативності як чинника розвитку командотворчої компетентності психолога є дуже важливим та ціннісним, тому актуальність теми дисертаційного дослідження вважаємо обґрунтованою.

Новизна дослідження та одержаних результатів. Наукова новизна дисертації А.В. Антошків полягає в тому, що вперше показано позитивну роль комунікативної креативності у становленні командотворчої компетентності психолога. Автором було розширено уявлення про визначено соціально-креативнісні предиктори професійної компетентності майбутніх економістів. У дисертації розширено уявлення про психологічні кореляти комунікативної креативності майбутніх психологів через установлення зв'язків її компонентів

із комунікативними якостями темпераменту, рольовою компетентністю, стилями спілкування, мотивацією афіліації, емоційним та соціальним інтелектом, вербальною, соціальною та емоційною креативністю, коумікативним контролем та толерантністю, комунікативними та організаторськими схильностями; про систему предикторів комунікативної креативності майбутніх психологів, до яких віднесено комунікативну пластичність темпераменту, страх відкидання у структурі мотивації афіліації, широту рольового репертуару, емоційно-інтелектуальну здатність до розуміння чужих емоцій, соціальну креативність, оригінальність вербальної креативності та ефективність емоційної креативності. Дисертанткою в роботі було уточнено поняття командотворчої компетентності психолога та шляхів і засобів розвитку командотворчої компетентності психолога.

Дисертаційна робота Анастасії Антошків виконана у відповідності з планом науково-дослідної роботи кафедри психології та соціальної роботи Західноукраїнського національного університету на тему: «Психодидактичні технології освітніх взаємодій та їх розвивальний потенціал» (номер державної реєстрації 0119U101004).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, пропозицій.

У дисертаційній роботі дисертантка ретельно визначила мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, що адекватно відображає сутність і контекст теми, що розглядається. Мета дослідження полягає у визначенні особливостей комунікативної креативності в системі чинників розвитку командотворчої компетентності психолога. Відповідно до мети було сформульовано наступні завдання дослідження: здійснити теоретичний аналіз наукових досліджень щодо ролі комунікативної креативності у становленні командотворчої компетентності майбутнього психолога; оцінити роль комунікативної креативності у міжособистісній сфері особистості психолога через виявлення її психологічний корелятивів із комунікативними властивостями особистості; виявити типологічні особливості комунікативної креативності майбутніх

психологів; визначити психологічні предиктори комунікативної креативності майбутніх психологів; визначити особливості розвитку командотворчої компетентності майбутніх психологів в залежності від рівня їх комунікативної креативності; розробити розвивальну програму, що сприяє формуванню командотворчої компетентності майбутніх психологів.

У цілому, дисертаційна праця відрізняється чіткістю та послідовністю на кожному етапі її виконання - від наукового обґрунтування методології дослідження (визначення актуальності теми, об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження, раціональний вибір методів дослідження) до розгорнутого представлення розділів дисертації та формулювання її висновків. Застосовані методичні прийоми та психодіагностичний інструментарій отримали обґрунтоване теоретичне й практичне обґрунтування, що відповідає предмету, меті й завданням дослідження та суттєво підвищує їхню валідність.

Загальна характеристика роботи. Кваліфікаційна наукова праця складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Обсяг дисертації – 254 сторінки, з них основний зміст складає 179 сторінок. Робота містить 41 таблицю, 69 ілюстрацій (малюнки, діаграми, графіки). Список використаних літературних джерел охоплює 222 найменувань, з яких – 19 іноземною (англійською) мовою.

У вступі в повній мірі, наведено дані щодо актуальності та обґрунтування теми дисертаційного дослідження. Автором чітко сформульовано мету, що конкретизовано у завданнях роботи, визначено об'єкт та предмет дослідження, представлено опис методів дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість.

Перший розділ «Теоретичні засади вивчення комунікативної креативності як детермінанти формування командотворчої компетентності психолога» (С. 20-54) розглядається як послідовний аналіз, структурований у трьох підрозділах, спрямований на ретельне вивчення та аналіз ключових

теоретичних аспектів. У першому підрозділі ретельно проаналізовано та узагальнено ключові терміни, запропоновано теоретичну модель комунікативної компетентності особистості, яка представлена психологічними чинниками розвитку комунікативної креативності (інтелектуальні, креативні та регулятивні), її основними функціями, компонентами та здатностями. В другому підрозділі увага зосереджується на ретельному аналізі сутності та змісту професійної компетентності майбутнього психолога, де ключовою виступає роль комунікативної креативності у формуванні психологічної компетентності психолога. В рамках цього підрозділу здійснюється аналітичний огляд поглядів на складові психологічна компетентність психолога. У третьому підрозділі розглядається питання командотворчої компетентності як професійно важливої здатності психолога, яка спрямована на забезпечення і розвиток якостей та здібностей членів команди, що синергічно сприяють ефективності сумісної діяльності.

Другий розділ дисертації «Емпіричний аналіз ролі комунікативної креативності у процесі оволодіння майбутніми психологами командотворчої компетентності» (С. 55-134) представлено у формі п'яти підрозділів, в яких надано методологію та організацію дослідження, психологічні кореляти, психологічні предиктори та типологічні особливості комунікативної креативності майбутніх психологів («емоційно стійкі студенти-психологи», «комунікативно компетентні студенти-психологи», «комунікативно незалежні студенти-психологи», «недостатньо комунікативно креативні студенти-психологи» та «комунікативно креативні студенти-психологи»), проаналізовано рівень командотворчої компетентності в залежності від типу комунікативної креативності. Визначено, що найбільш значущими предикторами комунікативної креативності виявились комунікативна пластичність, страх відкидання, широта рольового репертуару, розуміння чужих емоцій, соціальна креативність, оригінальність вербальної креативності та ефективність емоційної креативності.

У третьому розділі «Шляхи і засоби формування командотворчої компетентності у процесі розвитку комунікативно-творчих здібностей

майбутніх психологів» (С. 135-165) автор представляє методологічне обґрунтування та програму розвитку командотворчої компетентності психолога засобами формування комунікативної креативності. Представлена у дисертаційному дослідженні програма була впроваджена через мотиваційний етап, комунікативний етап та командотворчий етап, наприкінці програми було впроваджено заходи з рефлексії здобутого досвіду та самоудосконалення. Зазначимо, що при перевірці ефективності програми розвитку командотворчої компетентності майбутніх психологів отримано статистично значущі дані показники зростання показників комунікативної креативності та командотворчої компетентності в експериментальній групі студентів-психологів.

Все вищезазначене дало можливість дисертантові чітко сформулювати вісім обґрунтованих висновків, які повноцінно відображають усі етапи проведеного дослідження. Спостерігається повна відповідність між поставленими завданнями дослідження та отриманими висновками. Практичні результати свідчать про можливість ефективного застосування основних здобутків дисертаційної роботи в психологічній практиці. Представлені результати піддаються ретельному аналізу та оцінці з метою виявлення досягнутих результатів та впливу програми на цільову аудиторію.

Варто зазначити, що виклад матеріалу в розділах дисертації є послідовним та пов'язаним між собою. Наукове дослідження завершується формулюванням загальних висновків, які належним чином корелюють з поставленими раніше завданнями. Науково-теоретичний рівень дисертації додатково підтверджується графічними ілюстраціями, узагальнюючими таблицями та додатками.

Основні положення та висновки дослідження викладені у 3 наукових працях, опублікованих у фахових виданнях з психології. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційної роботи. Порушень академічної доброчесності у публікаціях автора та дисертації виявлено не було.

Позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження А.В. Антошків, водночас, можна висловити такі зауваження та побажання, врахування яких могло б надати роботі більшої цілісності і завершеності:

1. Вважаємо позитивною особливістю дисертації представлену у першому розділі глибокий аналіз командотворчої компетентності психолога через комунікативну креативність. Але у теоретичному розділі роботи варто було б приділити увагу впливу невербальних чинників на розвиток командотворчої компетентності.

2. В розробленій розвивальній програмі «Розвитку командотворчої компетентності психолога засобами формування комунікативної креативності» використовуються різноманітні методи, спрямовані на розвиток мотиваційного, комунікативного, командотворчого та рефлексивного компонентів. Вважаємо, що в роботі доцільно було б деталізувати та навести послідовність використання технік і вправ для кожного компонента.

3. У тексті дисертаційного дослідження виявлені орфографічні, лексико-граматичні та технічні неточності, які можуть впливати на якість та сприйняття наукового стилю дисертації.

Зазначені зауваження принципово не знижують якості дисертаційного дослідження, мають рекомендаційний і дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Завершеність дисертації в цілому та її відповідність встановленим вимогам. Дисертаційна робота Антошків Анастасії Василівни «Комунікативна креативність як чинник розвитку командотворчої компетентності психолога» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке виконане на належному науково-теоретичному, методичному та емпіричному рівні, має комплексний та логічний характер, містить положення, що характеризуються науковою новизною та заслуговують на практичну реалізацію.

Загальний висновок. Усе викладене вище, дає підстави для висновку про те, що дисертаційна робота Антошків Анастасії Василівни на тему

«Комунікативна креативність як чинник розвитку командотворчої компетентності психолога» є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке повністю відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її автор – Антошків Анастасія Василівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 – Психологія.

Офіційний опонент:

завідувачка кафедри психології і соціології
Харківського національного
економічного університету ім. С. Кузнеця,
кандидатка психологічних наук,
доцентка

Жанна БОГДАН